

William Foote Whyte: **Participant Observer, - an autobiography**, ILR Press, Cornell University, New York, 1994, 346 sider. Pris: Paper \$ 25, Indbundet \$ 52.

Anmeldt af *Erik Maaløe*, Handelshøjskolen i Århus.

Bill Whyte blev 80 i sommers og nåede et par uger før at fejre sig selv med en autobiografi i en lokal boghandel downtown Itacha.

William Foote Whyte er en af de store i amerikansk samfundsvidenskab med klassikeren *Street Corner Society*, hans phd afhandling, som den ubetinget bedst kendte og hans *Learning from the Field* som en af de mest instruktive. Hvad vi vil koncentrere os her om, er imidlertid ikke Bills forfatterskab, men træk af det billede manden tegner af sig selv. Ikke mindst trådene fra barn- og ungdom ind i sit voksne liv.

Hans hjem var varmt. Han var en god dreng, der klarede sig godt i skolen. Faderen var gymnasielærer og vidste at værdsætte sin søns evne til at skabe opmærksomhed omkring sin "akademiske formåen", først som fortæller af fortsatte selvopfundne historier, senere som skoleblads-journalist.

Den eftertænksomme dreng funderede over sine oplevelser og lærte sin lektie. En dag var han ude i en båd med et par uerfarne kammerater og gav sig til at belære dem om, at ikke blot ku man ro en båd, man ku også "åre den". "I samme øjeblik, jeg havde sagt det, vidste jeg, det var forkert. Men førend jeg ku trække mig ud af det, var de over mig. Fanget, søgte jeg stædigt at fastholde, at jeg havde ret, indtil de begyndte i kor at angribe mig med "Billy-ved-alt". Drengen flygter ind i den voksne verden med sine kammeraters fortsatte hån gjaldende i ørerne. Han var sønderknust af sin forfængelighed, men som han siger "Jeg lærte, at hvor smart man end er i skolen, så ka man sagtens begå store dumheder udenfor".

Bogen er fuld af den slags refleksioner over egen adfærd, deltagende observationer, som ikke mindst i Whytes egne øjne viser hen til den kommende forsker.

En periode af gymnasietiden, før Anden Verdenskrig, boede familien i Bajerne, hvorfra Bill sendte den ene reportage hjem efter den anden til The Bronxville Press om den nationalsocialistiske bevægelse. Formen var vigtig. "Jeg personaliserede mine historier ved at samle dem om tre familier, - en fra den mindre middelklasse som klarede sig godt, - en fra overklassen som havde mistet hele deres papirformue i den galoperende inflation, og endelig en politisk aktiv socialdemokratisk familie, som frygtede for deres personlige sikkerhed.

Den kommende William Foote Whyte forklarer: "Det gik op for mig, hvor meget bedre jeg ku formidle et indtryk af den tyske nations situation gennem personlige historier end gennem en redegørelse for kendsgerninger og politikere. Denne historie-fortællende form overførte jeg til min professionelle karriere ved at samle min opmærksomhed omkring enkelte personer og grupper for at forklare landbrugs- og industrielle organisationers funktion".

Redegørelsen for hans valg af og gennemførelse af studiet af unge italienske fløses liv på "Little Italy's gadehjørner" er naturligvis noget af det, læseren ser hen til med største forventning. Og skildringen er åbenhjertig og ligefrem. Han fremhæver betydningen af at være nært og intimt

forbundet med det studerede område. Han boede i slummen, lod sig instruere af hvordan han sku opføre sig af sin nøgle-informant Doc, ligesom han lærte sig at tale italiensk, etc. Selvfølgelig begik han også fejl, som idet han reflekterede over sin egen skam, forvirring og udleverethed bragte ham til større indsigter. Ikke mindst som nødtvungen valgsvindler:

"Jeg lærte at en feltarbejder ikke kan tillade sig alene at leve som og med andre. Han må også fortsat leve med sig selv. At som deltagende observatør at se sig involveret i handlinger, han må anse for umoralske, driver ham til at undre sig over, hvem han selv egentlig er".

Det er i øvrigt et memento til vore dages strømlinjede forskrifter for phd-uddannelsen, at Bill fortæller, at hans feltarbejde havde stået på i 18 måneder førend han forskningsteknisk begyndte at fundere over, hvad han var i færd med, og hvordan han evt ku få det afsluttet. Det sidste sørgede Harvard nu for. De satte en deadline, hvilket han var sur over, men siden lærte at værdsætte. "Case-studier (egentlig community studies) har intet logisk slutpunkt. Jo mere man finder ud af, desto mere er der endnu at lære."

Senere blev det til studier af ansatte i restauranter, i industrien og landbrugsbedrifter, såvel i USA som Canada, Spanien og Sydamerika.

Det var ikke altid lige nemt at få lov til at publicere resultaterne. Og det var ikke fordi William Foote Whyte ka beskyldes for bevidst at ville være konflikt-forsker eller ha et lignende bevidst politisk ærinde. Han ønskede blot også at give mæle til arbejdere og dermed understrege det menneskelige element ikke mindst på gulvet i virksomheder.

National Restaurant Association havde således sponsoreret et stort case-studie af forholdet mellem kunder og de ansatte indbyrdes i en række restauranter. Bill og hans kolleger undersøgte derfor troligen forskellige typer af ledelsesadfærd, servitricernes reaktioner og selvopfattelser. Konsekvenserne var ikke spiselige for alle i sponsorkommiteen. Een sagde: "Jeg troede ideen med samarbejdet med Chicago Universitet var at øge restaurationsbranchens status. Hvis denne bog publiceres, vil det have den stik modsatte effekt. Derfor: Den bør ikke publiceres".

Det blev autobiografien heldigvis.